

LÊ NGỌC BỬU (Chủ biên)
LÊ THANH THÔNG – CAO MINH SƠN – NGUYỄN NGỌC THẠCH
NGUYỄN KIM ANH – TRẦN ANH TUẤN

Tài liệu dạy học

NGỮ VĂN ĐỊA PHƯƠNG

TRUNG HỌC CƠ SỞ

TỈNH BẾN TRE

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

LÊ NGỌC BỬU (Chủ biên)
LÊ THANH THÔNG – CAO MINH SƠN – NGUYỄN NGỌC THẠCH
NGUYỄN KIM ANH – TRẦN ANH TUẤN

Tài liệu dạy học
NGỮ VĂN ĐỊA PHƯƠNG
TRUNG HỌC CƠ SỞ
TỈNH BẾN TRE
(Tái bản lần thứ nhất)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

LỜI NÓI ĐẦU

Bắt đầu từ năm học 2005 – 2006, chương trình Ngữ văn Trung học cơ sở dành 24 tiết cho *Ngữ văn địa phương* với mục đích gắn kết những kiến thức học sinh được học trong nhà trường với những vấn đề đang đặt ra cho cộng đồng cũng như cho mỗi địa phương. Việc khai thác, bổ sung và phát huy vốn hiểu biết về văn học địa phương sẽ góp phần làm phong phú và sáng tỏ thêm chương trình chung. Hơn thế nữa việc học tập, tìm hiểu văn học nơi mình sinh ra, lớn lên sẽ giúp các em hiểu biết, hoà nhập với môi trường đang sống, đồng thời xây dựng ý thức giữ gìn và bảo vệ truyền thống văn học của địa phương.

Xuất phát từ mục tiêu trên, Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Bến Tre phối hợp cùng các giáo viên ở các trường phổ thông tổ chức biên soạn cuốn sách *Tài liệu dạy học Ngữ văn địa phương Trung học cơ sở tỉnh Bến Tre*.

Cuốn sách này là tài liệu chính thức, phục vụ cho việc dạy và học Chương trình Ngữ văn địa phương (chương trình THCS) do Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định.

Nội dung dạy – học của từng khối lớp có ba phần như sau :

- + Phần Văn gồm các văn bản văn học dân gian (truyện thuyết, ca dao, tục ngữ), các tác phẩm văn học viết thời kì cận đại, hiện đại và một số văn bản nhật dụng giới thiệu các di tích lịch sử – văn hoá, danh lam thắng cảnh của thành phố Bến Tre.
- + Phần Tiếng Việt gồm các hệ thống bài tập rèn luyện cho học sinh kĩ năng viết đúng chính tả và năng lực sử dụng tốt từ ngữ địa phương.
- + Phần Tập làm văn gồm các tiết luyện nói (viết) với những đề tài gắn liền với địa phương Bến Tre như : trình bày kết quả sưu tầm ca dao, dân ca địa phương ; giới thiệu danh lam thắng cảnh Bến Tre, ...

Nhóm biên soạn rất mong nhận được sự góp ý của thầy cô giáo, học sinh và người đọc để lần tái bản tiếp theo được hoàn thiện hơn.

Thay mặt nhóm biên soạn

LỚP 6

KẾT QUẢ CẦN ĐẠT

- Hiểu được nội dung, ý nghĩa **Truyện thuyết về Cồn Tàu**, vẻ đẹp của các hình tượng nhân vật trong truyện.
- Hiểu được nội dung, ý nghĩa, một số yếu tố nghệ thuật tiêu biểu của truyện **Sự tích Chùa Trà Nồng**, vẻ đẹp của các hình tượng trong truyện (nàng Nồng, chàng Ấch) và kể lại được truyện này.
- Xác định ngôi kể, nhân vật chính trong truyện dân gian và viết bài văn tự sự : kể chuyện tưởng tượng.
- Phân biệt, viết đúng dấu thanh hỏi, ngã và các phụ âm t/n/ng...

VĂN BẢN

TRUYỆN THUYẾT VỀ CỒN TÀU

Ngày xưa, ở làng Cả Sê, nay thuộc tỉnh Tiền Giang, có hai anh em ruột, người anh tên là Bảy Giao, người em tên là Chín Quỳ. Nhà nghèo, cha mẹ mất sớm, tài sản để lại cho con chỉ có vài mẫu ruộng xấu. Thấy vậy người anh bàn với người em nên tìm một nghề để sống. Nghe nói ở Bình Định có nhiều thầy giỏi võ, hai anh em bèn bán hết số ruộng của cha mẹ để lại, rồi khăn gói lên đường đi học. Gặp được những thầy dạy võ nổi tiếng và hết lòng dạy bảo, nên chẳng bao lâu, hai anh em đã tinh thông võ nghệ. Họ nức chí muốn lập công danh, nhưng lúc đó, triều đình Huế lại đóng chặt cửa võ nên họ đành trở về quê cũ. Về đến làng, hai

anh em mở lớp dạy võ. Nhưng nghề này rồi cũng không đủ nuôi thân. Cuộc sống khốn khó dẫn họ đến bước đường cùng, họ đành rủ nhau làm nghề đục vách, trèo tường. Theo thời gian, họ trở thành những tay trộm khét tiếng. Tuy nhiên, của cải cướp được họ không làm của riêng cho mình mà phân chia cho người nghèo trong làng. Sau hơn chục năm làm nghề trộm cướp, cuộc đời họ áo rách vẫn hoàn áo rách. Bảy Giao bèn bảo Chín Quỷ :

– Chúng mình muốn đem tài sức giúp thiên hạ, nhưng không gặp thời đành làm nghề trộm cướp, trốn tránh mãi thế này rồi cũng có ngày sa lưới pháp luật. Chi bằng ta bỏ nghề này, đến chỗ khác chọn nghề lương thiện mà làm ăn.

Cồn Tàu là một cù lao nằm giữa sông Tiền, lúc đó chưa được khai phá, nửa cồn trên toàn là cây gáo, cây gừa, nửa cồn dưới thì dừa nước mọc chi chít, rậm rạp như rừng. Đó là giang sơn của một vị thần, tương truyền rất thiêng. Vị thần này có hai bộ hạ là hổ và heo (lợn) rừng ngày ngày canh giữ. Dân trong vùng đồn rằng : hễ ai đến chặt một khoảnh rừng, thì phải nộp một mạng người. Đã có nhiều người chỉ vô ý đến hái ít lá, hay một gánh củi, chưa kịp ra khỏi rừng thì đã bị thần sai bộ hạ quật chết. Vì thế từ lâu rồi, không ai dám lai vãng đến cánh rừng này nữa. Một chiếc lá rụng, một cành củi khô cũng còn nguyên vẹn.

Một hôm, hai anh em Giao và Quỷ đến Cồn Tàu, quỳ xuống mà khẩn với thần rằng :

– Chúng tôi biết đất này là của thần, rất linh thiêng, hễ ai đến khai phá phải nộp một mạng người. Chúng tôi xin tuân thủ quy định, nhưng xin ngài rộng lượng cho chúng tôi đến đây làm ăn ba năm. Sau ba năm, lúc ấy ngài muốn gì cũng được, hoặc bắt đền mạng cả hai thì chúng tôi cũng xin vui lòng.

Thấy họ thành tâm như thế, thần bằng lòng cho Bảy Giao, Chín Quỷ đến chặt cây, đồn củi. Hai anh em đến khu rừng hái lá, chặt cây, chở ra chợ bán. Hết chuyến này đến chuyến khác, chẳng bao lâu họ chặt trọc một khu rừng hoang. Cuộc sống kể từ đó cũng khá hơn trước. Hàng ngày nhìn thấy người đến hái lá, chặt cây, vị thần tức lắm nhưng chẳng làm được gì. Thời hạn ba năm rồi cũng hết, hai anh em nhớ tới lời hứa xưa, bèn tìm một thợ rèn giỏi trong vùng, nhờ rèn cho hai cây côn¹ rất to và nặng. Xong họ đi ghe đến Cồn Tàu. Vừa bước lên bờ, họ khẩn với thần rằng :

– Chúng tôi y theo lời hứa xưa, xin tới nộp mạng. Mời thần cho người đến nhận. Nói rồi họ cởi áo, mỗi người một côn, đứng đầu lưng lại với nhau, thủ thế. Ban đầu, thần ra lệnh cho bộ hạ thứ nhất là hổ đen ra lấy mạng. Hổ đen từ trong hang tiến đến, nhảy ngay vào người Chín Quỷ. Chín Quỷ nhanh tay choảng cho một côn, hổ đen ngã lăn ra chết không kịp ngáp. Thấy thế, thần nổi giận xung

¹ Côn : loại gậy dùng để múa võ.

thiên, sai ngay bộ hạ thứ hai là heo rừng ra hạ đối thủ. Heo rừng to bằng con nghé, răng nanh dài hơn gang tay, miệng sủi đầy bọt, xông xộc xông vào người Bảy Giao. Chàng vụt luôn một côn trúng vào đùi. Heo tuy què một chân nhưng nhờ được thần tiếp sức, nên vẫn dũng mãnh nhảy xổ vào người Bảy Giao. Cả hai anh em chặt vật lăm mới hạ được con ác thú. Thần thấy một lúc mất hai thủ hạ đắc lực¹ của mình thì sợ quá, chuồn mất. Đến chiều, hai anh em khiêng xác heo và hổ xuống ghe mà khấn rằng :

– "Ngài thương chúng tôi đã không giết, lại còn cho thịt, chúng tôi xin đa tạ ! Vậy từ nay xin thần hãy huỷ bỏ tục lệ cũ để dân làng chúng tôi yên ổn làm ăn, sinh sống". Khấn xong, họ chèo ghe về nhà, xẻ thịt hai con thú, chia cho làng xóm cùng chung vui mừng thắng lợi.

Kể từ đó, Cồn Tàu mất thiêng. Thần giữ đất ở đây cũng biến mất. Dân quanh vùng đổ về đây ngày một đông. Họ phá rừng, vỡ ruộng cấy lúa, trồng hoa màu, lập vườn, biến nơi đây thành một cù lao trù phú nhất vùng. Hình ảnh Bảy Giao, Chín Quỷ vẫn được bà con ở đây nhắc đến trong những ngày giỗ, ngày Tết, những đêm vui quây quần bên ấm trà, coi như những vị anh hùng đầu tiên có công khai phá cho vùng đất cù lao này.

(Theo *Văn học Bến Tre*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội, 2008)

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

1. Vẻ đẹp tâm hồn, tính cách của hai nhân vật Bảy Giao và Chín Quỷ được miêu tả như thế nào ?
2. Công cuộc khai phá và đấu tranh với thiên nhiên của người dân nơi đây được miêu tả như thế nào ?
3. Nhận xét về nghệ thuật kể chuyện trong *Truyện thuyết về Cồn Tàu*.
4. Em hiểu thế nào về ý nghĩa của truyện kể trên ?

GHI NHỚ

Truyện thuyết về Cồn Tàu ngợi ca công cuộc khai phá và sự chiến thắng các thế lực thiên nhiên của người dân nơi đây qua hình ảnh Bảy Giao, Chín Quỷ. Đồng thời truyện còn thể hiện khát vọng chinh phục thiên nhiên của người dân từ xa xưa trên vùng đất này.

¹ Đắc lực : Người có khả năng làm tốt việc được giao.

LUYỆN TẬP

Em hãy tìm đọc một vài truyện dân gian địa phương, sau đó tập kể lại chuyện với bạn cùng lớp và nêu ý nghĩa của câu chuyện.

VĂN BẢN

SỰ TÍCH CHÙA TRÀ NÔNG

Ngày xưa, ở Vùng Thom¹, có một gia đình sinh được một cô con gái, đặt tên là Nông. Nhà nàng Nông khá giả, có của ăn của để, có vừa lúa lớn, vườn cây rộng. Nàng Nông lại rất xinh đẹp nên cha mẹ cô muốn gả con vào nhà giàu có, tử tế. Trong làng, có một chàng trai khoẻ mạnh, tên là Ếch. Nhưng nhà chàng Ếch lại nghèo khó, tài sản chỉ là một túp lều tranh ở cạnh bờ sông. Cha mẹ mất sớm, chàng Ếch phải sống bằng nghề mò cua, bắt ốc. Đặc biệt, chàng có biệt tài bắt ếch rất giỏi. Hằng ngày chàng Ếch thường ra chợ bán cua, bán ốc để sinh sống. Một hôm, nàng Nông đi chợ sớm, trên đường vắng vẻ, nàng bị mấy tên cướp chặn lại, định hành hung. Khi ấy, chàng Ếch cũng vừa đi tới, chàng đã đánh ba tên cướp và cứu được nàng Nông. Cảm ơn nghĩa cử cao đẹp ấy, nàng Nông hỏi chuyện gia cảnh, rồi đem lòng thương yêu chàng. Chàng Ếch cũng không ngờ mình gặp được một cô gái xinh đẹp đến thế, nên thầm thương trộm nhớ. Hai người ước hẹn chuyện trăm năm, nhưng chàng Ếch ngại ngùng vì gia cảnh của mình không xứng đáng, chàng nói :

– Nhà tôi với nàng không môn đăng hộ đối, chắc khó mà thành. Cha nàng chắc không bao giờ bằng lòng cho tôi lấy nàng đâu !

Nghe vậy, nàng Nông vội gạt đi :

– Bộ anh không nghe người ta hát "Đôi ta gá nghĩa chung tình, dù ăn cơm quán, ngủ đình cũng ưng" sao ? Rồi nàng nói tiếp :

– Không lấy được anh, thì cả đời em nguyện không lấy ai làm chồng cả.

Chuyện hai người thương nhau đến tai cha mẹ nàng Nông. Cha nàng gọi nàng ra tra hỏi. Ban đầu, nàng định giấu, nhưng về sau nàng đã thưa hết chuyện cho cha nghe. Người cha nổi giận, lấy roi đánh con tới tấp, chưa hả giận, ông còn mang cây mác² cắm phập ngoài sân và thét lớn :

– Mà mà còn đi lại với thằng khố rách áo ôm đó, thì hãy nhìn cây mác này !

¹ Vùng Thom : nay thuộc huyện Mỏ Cày Nam, tỉnh Bến Tre.

² Mács : một loại dao có cán dài, đầu nhọn.